

**НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ УКРАЇНИ
«КИЇВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ
ІМЕНІ ІГОРЯ СІКОРСЬКОГО»
Факультет лінгвістики**

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан ФЛ

_____ Н. С. Саєнко
(підпис)

« ____ » _____ 2017 р.

«ЗАГАЛЬНЕ МОВОЗНАВСТВО» 4/Л

**РОБОЧА ПРОГРАМА
кредитного модуля**

підготовки магістр
спеціальності 035 Філологія
форми навчання заочна

Ухвалено методичною комісією
Факультету лінгвістики
Протокол від 29.06.2017 № 10

Голова методичної комісії

_____ С.В. Ібрагімова
(підпис) (ініціали, прізвище)

« ____ » _____ 2017 р.

Робоча програма кредитного модуля «Загальне мовознавство» 4/І для студентів за спеціальністю 035 Філологія освітнього ступеня магістра, за заочною формою навчання складена відповідно до програми навчальної дисципліни «Загальне мовознавство»

Розробник:

доцент, к.ф.н. Онуфрієнко О. П.

(посада, науковий ступінь, вчене звання, прізвище, ім'я, по батькові)

(підпис)

Робочу програму затверджено на засіданні кафедри української мови, літератури та культури

Протокол від «14» червня 2017 року № 11

Завідувач кафедри

_____ О.П. Онуфрієнко

«__» _____ 2017 р.

1. Опис кредитного модуля

Галузь знань, спеціальність, освітній ступінь	Загальні показники	Характеристика кредитного модуля
Галузь знань 03 - гуманітарні науки	Назва навчальної дисципліни, до якої належить кредитний модуль Загальне мовознавство	Форма навчання заочна
	Кількість кредитів ECTS – 2	Статус кредитного модуля нормативна
Спеціальність 035 Філологія	Змістових модулів - 11	Цикл загальної підготовки навчальні дисципліни базової підготовки
-	ДКР	Рік підготовки 5-й
		Семестр 9-й
		Лекції 6 год.
	Загальна кількість – 60 год.	Семінарські 4 год.
		-
Освітній ступінь магістр	Тижневих годин: аудиторних – 0,6 .	Самостійна робота 50 год.
	СРС – 2,8 год.	Вид та форма семестрового контролю залік

Предмет кредитного модуля – теоретичні знання про предмет мовознавства та його місце в системі наук; систематизація знань про знакову природу мову, взаємозв'язок мови, мислення і свідомості, мови і мовлення, структуру мови; знання основних рівнів мовної структури, взаємодії мови і суспільства, мови й історії (розвиток мови).

Міждисциплінарні зв'язки: кредитний модуль «Загальне мовознавство» ґрунтується та взаємопов'язана зі знаннями та уміннями, якими студенти оволодівають у процесі засвоєння таких навчальних дисциплін, як "Теорія міжкультурної комунікації" 3/І, "Комунікативна лінгвістика» 6/СВ, «Методологія лінгвістичних та перекладознавчих досліджень» 1/ІІІ.

Мета та завдання кредитного модуля

2.1. Метою кредитного модуля є формування у студентів компетентностей:

- здатність критично осмислювати та застосовувати основні теорії для аналізу мовної системи;
- здатність оперувати основними лінгвістичними поняттями;
- здатність осмислювати природу, сутність, функції та будову мови, значення мови для окремої людини і людства загалом, її зв'язок із свідомістю;
- здатність усвідомлювати основні принципи, за якими відбувається зміна мови, її еволюція, що керує історичним розвитком мови, як пов'язані розвиток суспільства і мови;
- здатність розуміти розвиток, формування і взаємозв'язок таких мовних рівнів як фонетика, граматики, лексика;
- здатність володіти методологією мовознавства.

1. Основні завдання кредитного модуля

Згідно з вимогами програми навчальної дисципліни студенти після засвоєння кредитного модуля мають продемонструвати такі результати навчання:

знання:

- основних понять та термінів мовознавства;
- мови як системи, її складових частин, рівнів та структури;
- закономірностей функціонування мови у суспільстві та її розвиток;
- проблем вивчення мови і мовлення, основних засад фонетики і фонології;
- основних граматичних концепцій, принципів класифікації слів за частинами мови;
- основних понять словотворення у системі мови;
- структурного і комунікативного синтаксису, основних синтаксичних концепцій, рівнів аналізу слова;
- основних понять фразеології;
- внутрішньої та зовнішньої причини мовних змін та найважливіших їхніх типів;
- методів дослідження мови.

уміння:

- пояснювати типологію мовного знака, його структуру і класифікацію взаємозв'язку мови і свідомості, мови і мислення, мови і мовлення;
- виявляти парадигматичні, синтагматичні, ієрархічні відношення між мовними одиницями; своєрідність системності мови;
- характеризувати особливості фонетичної та фонологічної систем мови;
- визначати граматичне значення і граматичні категорії;
- класифікувати принципи слів за частинами мови, основні поняття словотворення;
- визначати синтаксичні відношення і форми їхнього вирішення;
- здійснювати характеристику типологій речення, системної організації лексики; типів словесних знаків;
- основних понять фразеології; фразеологічних одиниць, їхніх типів та функціонування;
- виявляти соціальну зумовленість мовних явищ, мови як явища, що історично розвивається; методів дослідження мови;
- описувати сутність, категорії комунікативної лінгвістики;
- застосовувати методи комунікативної лінгвістики;
- визначати складові комунікації.

досвід:

- глибинного аналізу мовних процесів та явищ

2. Структура кредитного модуля

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин			
	Всього	у тому числі		
		Лекції	Семін.	СРС
1	2	3	4	5
Розділ 1. Вступ				
Тема 1.1. Мовознавство як наука. Загальне і часткове мовознавство. Загальне і теоретичне мовознавство. «Загальне мовознавство» як навчальна дисципліна. Предмет і завдання курсу «Загальне мовознавство». Зміст курсу «Загальне мовознавство».	1			1
Тема 1.2. Місце мовознавства в системі наук. Мовознавство і суспільні науки (філософія, соціологія, історія, археологія, етнографія, літературознавство та ін.). Науково-технічний прогрес і лінгвістика. Інтеграція наук і поява на стику нових дисциплін (артикуляційна фізіологія, нейролінгвістика, психолінгвістика, соціолінгвістика, інженерна лінгвістика, математична лінгвістика, етнолінгвістика, лінгвогеографія тощо). Роль мовознавчих досліджень у спростуванні фальсифікацій офіційним радянським мовознавством історії українського народу, його мови та культури	3	2		1
Тема 1.3. Основні розділи мовознавства: теорія і методологія мовознавства (методи дослідження мови).	1			1
Разом за розділом 1	5	2		3
Розділ 2. Теорія мовознавства. Знакова природа мови				
Тема 2.1. Поняття знака і знакової системи.	3		2	1
Тема 2.2. Структура знака. Семіотика як наука, що вивчає знакові системи. Мова і знаки, їх структура й класифікація. Унілатеральна й білатеральна теорія мовного знака. Специфіка мовного знака. Своєрідність мови як знакової системи. Знаковість і одиниці мови.	1,5			1,5
Тема 2.3. Мова і несловесні форми спілкування.	1			1
Разом за розділом 2	5,5		2	3,5
Розділ 3. Мова. Мислення і свідомість. Мова і мовлення				
Тема 3.1. Проблема взаємозв'язку мови мислення і свідомості. Неправомірність відриву мови від мислення і ототожнення мови і мислення. Три типи мислення (чуттєво-образне, технічне і поняттєве) і їх відношення до мови. Мовні одиниці і логічні форми мислення. Менталінгвістика як наука, що вивчає взаємовідношення мови мислення і свідомості.	3		2	1
Тема 3.2. Психофізичні основи зв'язку мови і	1			1

мислення. Поняття про нейролінгвістику. Мова і психіка людини. Психолінгвістика як наука, що вивчає процеси сприйняття і формування (породження) мовлення. Внутрішнє мовлення і мислення. Питання про вплив мислення на розвиток мови і вплив мови на мислення.				
Тема 3.3. Поняття «мова» і «мовлення» в історії мовознавства. Концепція мовної діяльності В. фон Гумбольдта, Ф. де Соссюра і Л.В. Щерби. Сучасні уявлення про співвідношення мови і мовлення (теорії К. Бюлера, М.С. Трубецького, Л. Єльмслева, Е. Косеріу, Т.П. Ломтева, О.С. Мельничука).	1			1,5
Тема 3.4. Три підходи до вивчення проблеми «мова і мовлення»: гносеологічний, онтологічний і прагматичний. Принципи розмежування мови і мовлення. Протиріччя між мовою і мовленням як одна з головних причин розвитку мови. Актуальність розв'язання проблеми мови і мовлення для методики викладання мови.	1			1
Разом за розділом 3	6		2	4,5
Розділ 4. Структура мови				
Тема 4.1. Системний характер мови. Парадигматичні, синтагматичні і ієрархічні відношення між мовними одиницями. Система і структура мови. Поняття про яруси (рівні) мовної системи. Основні і проміжні яруси, їх одиниці. Взаємозв'язок структурних компонентів мови в межах кожного ярусу і всіх ярусів між собою	3	2		1
Тема 4.2. Теорія ізоморфізму і ієрархії рівнів мови. Своєрідність системності мови. Співвідношення системних і несистемних явищ у мові. Система і норма.	1			1
Разом за розділом 4	4	2		2
Розділ 5. Фонетика				
Тема 5.1. Фонетика і фонологія. Проблеми фонемі. Наука про диференційні ознаки фонемі і теорія опозицій в фонології. Історичний розвиток фонетичної і фонологічної системи мови. Просодичні одиниці і проблеми їх теоретичного і експериментального вивчення.	1,5			1,5
Тема 5.2. Методи фонології і проблеми фонемного описання різних мов. Відношення фонетики і фонології до інших рівнів мови. Аналіз основних фонологічних концепцій.	1			1
Разом за розділом 5	2,5			2,5
Розділ 6. Граматика				
Тема 6.1. Предмет граматики. Аналіз основних граматичних концепцій. Проблема граматичного значення і визначення граматичних категорій в мовах різних типів. Характеристика основних граматичних категорій. Історичний характер	1,5			1,5

граматичних категорій. Місце морфології в системі лінгвістичних дисциплін і предмет її дослідження. Визначення морфеми і проблема мінімального мовного знака. Проблема морфологічної структури слова і принципів її описання стосовно до мов різних типів.				
Тема 6.2. Проблема форми слова і поняття парадигми. Принципи класифікації слів за частинами мови. Частини мови в мовах різних типів.	1			1
Тема 6.3. Словотворення в системі мови, його основні поняття. Структурний і комунікативний синтаксис. Відношення синтаксису до інших рівнів мови і його основні одиниці. Поняття формальної і семантичної структури речення і способи їх вираження.	1			1
Тема 6.4. Історичний розвиток синтаксису мови. Синтаксичні відношення і форми їх вираження. Типологія речення. Члени речення в мовах різних типів. Методи вивчення синтаксичних структур і основні синтаксичні концепції. Поняття глибинної і поверхневої структури в теорії синтаксису.	1			1
Разом за розділом 6	4,5			4,5
Розділ 7. Лексика				
Тема 7.1. Слово як основна одиниця мовної системи і типи словесних знаків. Рівні аналізу слова: лексематичний і лексико-семантичний. Системна організація лексики. Історичні зміни лексичного складу. Лексичне значення слова і його значимість (цінність). Теорія семантичного трикутника. Семантична структура слів і поняття логічної семантики (денотат, сигніфікат, десигнат, референція). Поняття семи і методи аналізу семантичної структури слова. Поняття семантичного поля і семантичних зв'язків слів у системі мови. Семантичні зміни в історії мови. МКР	1			1
Тема 7.2. Основні поняття фразеології. Місце фразеологічних одиниць в системі мови, їх типи і функціонування.	1			1
Разом за розділом 7	2			2
Розділ 8. Мова і суспільство				
Тема 8.1. Багатоаспектна природа мови. Своєрідність мови як суспільного явища. Суспільні функції мови. Соціальна зумовленість мовних явищ (мовленнєвої діяльності, мовної норми тощо). Соціальна диференціація мови, її основні форми.	1			1
Тема 8.2. Залежність стану мови від стану суспільства (соціальної організації і соціальної диференціації суспільства, демографічних змін, відмінностей у рівнях економічного розвитку, явищ надбудовного характеру). Соціолінгвістика, як	1			1

наукова дисципліна, яка вивчає комплекс проблем, пов'язаних із механізмом впливу соціальних факторів на мову і роллю мови в житті суспільства. Основні поняття соціолінгвістики: мовна ситуація, мовна політика. Складні умови функціонування національних мов (обмеження функцій) в тоталітарному суспільстві. Відродження української мови в незалежній Україні. Забезпечення прав на вільний розвиток мов національних меншин в українській державі.				
Тема 8.3. Мова як найважливіша етнічна ознака. Мова і культура. Мовна поведінка. Етнолінгвістика як наука, що вивчає мову в її зв'язках з культурою народу – її носія. Перспективи мовного розвитку людства. Інтерлінгвістика як особлива лінгвістична дисципліна, яка вивчає організацію колективної комунікації в багатомовному світі.	1			1
Разом за розділом 8	3			3
Розділ 9. Комунікативна лінгвістика				
Тема 9.1. Сутність категорії комунікативної лінгвістики та її взаємозв'язки з іншими галузями знання.	1			1
Тема 9.2. Складові комунікації, пов'язані з риторикою мовлення і ситуацією спілкування. Стиль спілкування. Мовна особистість у комунікації. Усне і писемне спілкування. Функціональний стиль мовлення. Етикет мовленнєвого спілкування. Регістр як категорія комунікації.	1			1
Тема 9.3. Вплив національно-культурних чинників на процес спілкування. Аспекти мовного коду в міжкультурній комунікації. Національно-культурна специфіка мовленнєвого етикету. Комунікативні табу. Національно-культурна специфіка максимум спілкування. Невербальні особливості міжкультурної комунікації.	1			1
Разом за розділом 9	3			3
Розділ 10. Мова і історія (розвиток мови)				
Тема 10.1. Мова як явище, що історично розвивається. Розвиток мови і два аспекти лінгвістики: синхронія і діахронія. Стан мови як динамічна рівновага. Зовнішні причини мовних змін: контактування мов, прогрес людського суспільства, культурно-історичний контекст.	1			1
Тема 10.2. Внутрішні причини мовних змін (мовні антиномії). Найважливіші типи внутрішніх змін: пристосування мовного механізму до фізіологічних особливостей людського організму, удосконалення мовного механізму. Питання про прогрес у розвитку мови.	1			1
Разом за розділом 10	2			2

Розділ 11. Методологія мовознавства				
Тема 11.1. Методи дослідження мови. Поняття про методи наукового дослідження мови. Загальнонауковий (філософський) і суспільно-науковий метод. Співвідношення понять «метод», «методика», «прийом».	3	2		1
Тема 11.2. Описовий метод, його суть, цілі і завдання. Можливості описового методу. Два прийоми описового методу: внутрішньої і зовнішньої інтерпретації. Порівняльно-історичний і історико-порівняльний методи (прийоми зовнішньої і внутрішньої реконструкції). Методика відносної хронології і глотохронології. Прийоми і принципи етимологічного аналізу.	1			1
Тема 11.3. Зіставний метод. Типологічна класифікація мов. Мовні універсалиї. Структурний (таксономічний) метод. Дистрибутивний аналіз. Методика безпосередніх складників. Трансформаційна методика. Компонентний аналіз. Метод лінгвогеографії. Поняття ізоглоси. Принципи і методи укладання діалектологічних атласів. Методи і прийоми породжуючої (генеративної) граматики. Психолінгвістичні методи.	1			1
Тема 11.4. Застосування математичних методів у мовознавстві. Статистичні прийоми дослідження мовних явищ. Використання математичної логіки, теорії множин, теорії ймовірностей і теорії інформації для аналізу мовних явищ. Прикладна лінгвістика.	1			1
Тема 11.5. Методи дослідження мови. Поняття про методи наукового дослідження мови. Загальнонауковий (філософський) і суспільно-науковий метод. Співвідношення понять «метод», «методика», «прийом». Описовий метод, його суть, цілі і завдання. Порівняльно-історичний і історико-порівняльний методи.	1			1
Тема 11.6. Поняття про методи наукового дослідження. Описовий метод. Порівняльно-історичний метод. Метод лінгвістичної географії. Зіставний метод. Структурний метод (Дистрибутивний аналіз. Методика безпосередніх складників. Трансформаційний аналіз. Компонентний аналіз. Соціолінгвістичні і психолінгвістичні методи. Застосування математичних методів у мовознавстві.	1			1
Разом за розділом 11	8	2		6
ДКР	8			8
Залік	6			6
Всього годин	60	6	4	50

3. Лекційні заняття

№ з/п	Назва теми лекції та перелік основних питань (перелік дидактичних засобів, посилання на літературу та завдання на СРС)
1	<p>Лекція 1. Мовознавство як наука. Місце мовознавства в системі наук. Основні розділи мовознавства: теорія мовознавства і методологія мовознавства (методи дослідження мови).</p> <p>Література. Основна:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Білецький А.О. Про мову і мовознавство. – К.,1996. – с. 11-18, 125-130, 171-172 2. Березин Ф.М., Головин Б.Н. Общее языкознание. – М., 1979. – с. 7-49, 279-292. 3. Звегинцев В.А. Очерки по языкознанию. – М., 1962. – с. 89 – 113. <p>Додаткова:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Булаховський Л.А. Вибрані праці: В 5 т.- К.: Наук. Думка, 1975. – 495 с. 2. Булаховський Л.А. Нариси з загального мовознавства. – К.:Рад.шк.,1955. 3. Горнунг Б.В. Место лингвистики в системе наук и использование в ней методов других наук // Вопр. Языкознания. -1960. – №4. 4. Пещак М.М. Мовно-інформаційний фонд Національної академії наук України // Друкарство. – 1995. – Січень-квітень. 5. Русанівський В.М., Тараненко О.О., Широков В.А. Теоретико-лінгвістичні засади та інформаційно-комп'ютерне забезпечення україномовних лінгвістичних інтелектуальних систем // Мовознавство. – 1996. – №4-5 6. Тищенко К.М. Загальна структура лінгвістичних знань // Мовознавство. - 1989. – №6. 7. Холенко А.Т. Общее языкознание. Руководство к самост. Работе над курсом. – М., 1981. – с. 4-12 <p>Питання на СРС.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Місце мовознавства в системі наук. 2. Мовознавство і суспільні науки (філософія, соціологія, історія, археологія, етнографія, літературознавство). 3. Науково-технічний прогрес і лінгвістика. 4. Інтеграція наук і поява на стику нових дисциплін (артикуляційна фізіологія, нейролінгвістика, психолінгвістика, соціолінгвістика, інженерна лінгвістика, математична лінгвістика, етнолінгвістика, лінгвогеографія тощо). 5. Роль мовознавчих досліджень у спростуванні фальсифікацій офіційним радянським мовознавством історії українського народу, його мови та культури
	<p>Лекція 2. Структура мови Парадигматичні, синтагматичні і ієрархічні відношення між мовними одиницями. Система і структура мови. Поняття про яруси (рівні) мовної системи. Основні і проміжні яруси, їх одиниці. Взаємозв'язок структурних компонентів мови в межах кожного ярусу і всіх ярусів між собою. Теорія ізоморфізму і ієрархії рівнів мови. Своєрідність системності мови. Співвідношення системних і несистемних явищ у мові. Система і норма</p> <p>Питання на СРС:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Морфонологічний проміжний рівень мови. 2. Словотвірний рівень мови 3. Фразеологічний проміжний рівень мови. <p>Література:</p>

	<p>1. Семчинський С.В. Загальне мовознавство/ С.В. Семчинський – К., 1996. – С. 256-279.</p> <p>2. Кочерган М.П. Загальне мовознавство/ М.П.Кочерган.. –К.: Видавничий центр «Академія», 1999.–С.5-16.</p>
	<p>Лекція 3. Методи дослідження мови. Поняття про методи наукового дослідження мови. Загальнонауковий (філософський) і суспільно-науковий метод. Співвідношення понять «метод», «методика», «прийом». Описовий метод. Порівняльно-історичний метод. (Дистрибутивний аналіз. Методика безпосередніх складників. Трансформаційний аналіз. Компонентний аналіз. Соціолінгвістичні і психолінгвістичні методи. Застосування математичних методів у мовознавстві.</p> <p>Питання на СРС :</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Прикладна лінгвістика. 2. Метод лінгвістичної географії. Зіставний метод. Структурний метод. <p>Література:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Семчинський С.В. Загальне мовознавство/ С.В. Семчинський – К., 1996. – С. 6-46. 2. Кочерган М.П. Загальне мовознавство/ М.П.Кочерган. –К.: Видавничий центр «Академія», 1999. – С. 207-246.

4. Семінарські заняття

Основні завдання циклу семінарських занять:

- засвоїти основні терміни мовознавства;
- розуміти соціальну зумовленість мовних явищ;
- знати методи дослідження мови;
- знати і розуміти методологію мовознавства.

№ з/п	Назва теми заняття та перелік основних питань (перелік дидактичного забезпечення, посилання на літературу та завдання на СРС)
1	<p>Семінар 1. Поняття знака і знакової системи.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття знака і знакової системи. Типологія знаків: знаки природні і конвенціональні(умовні), знаки-індекси, знаки-копії, знаки-сигнали, знаки-символи. Класифікація знаків з погляду їх фізичної природи (слухові, зорові, дотикові, нюхові, смакові). 2. Структура знака. Семіотика як наука, що вивчає знакові системи. Мова і знаки, їх структура й класифікація. Унілатеральна й білатеральна теорія мовного знака. Специфіка мовного знака. Своєрідність мови як знакової системи. Знаковість і одиниці мови. 3. Мова і несловесні форми спілкування. <p>Література. Основна:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Семчинський С.В. Загальне мовознавство – К., 1996. 2. Березин Ф.М., Головин Б.Н. Общее языкознание. М., 1979. 3. Общее языкознание/ Под общ. ред. А.Е. Супруна. –Минск, 1983. 4. Білецький А.О. Про мову і мовознавство. – К., 1996. 5. Кочерган М.П. Загальне мовознавство. –К.: Видавничий центр «Академія», 1999. <p>Додаткова:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ганич Д.І., Олійник І.С. Словник лінгвістичних термінів. –К.: Вища шк. Головне вид-во, 1985. 2. Лосев А.Ф. Знак. Символ. Миф. – М., 1982.

	<p>3. Маслов Ю.С. Знаковая теория языка // Вопр. Общ. Языкознания. – Л., 1967.</p> <p>4. Кочерган М.П. Мова як знакова система // Укр. Мова і літ. В школі. – 1973. – №4</p> <p>5. Общее языкознание: Формы существования, функции, история ед. / Отв. ед.. Б.А. Серебренников. –М., 1970.</p> <p>6. Солнцев В.М. Языковой знак и его свойства // Вопр. Языкознания. – 1977. – №2</p> <p>7. Попович М.В. Мова як знакова система. – К., 1965.</p> <p>8. Тищенко К.М. Лінгвістичний знак як єдність знаків мови і мовлення // Мовознавство. – 1980. – № 1</p> <p>СРС. Типологія знаків. Структура знака. Специфіка мовного знака, своєрідність мови як знакової системи. Знаковість і одиниці мови. Мова і несловесні форми спілкування.</p>
2	<p>Семинар 2: Проблема взаємозв'язку мови, мислення і свідомості. Психофізичні основи зв'язку мови і мислення. Гіпотеза лінгвістичної відносності Сепіра-Уорфа. Поняття «мова» і «мовлення» в історії мовознавства. Три підходи до вивчення проблеми «мова і мовлення».</p> <p>1. Проблема взаємозв'язку мови мислення і свідомості. Неправомірність відриву мови від мислення і ототожнення мови і мислення. Три типи мислення (чуттєво-образне, технічне і поняттєве) і їх відношення до мови. Мовні одиниці і логічні форми мислення. Менталінгвістика як наука, що вивчає взаємовідношення мови мислення і свідомості.</p> <p>2. Психофізичні основи зв'язку мови і мислення. Поняття про нейролінгвістику. Мова і психіка людини. Психолінгвістика як наука, що вивчає процеси сприйняття і формування (породження) мовлення. Внутрішнє мовлення і мислення. Питання про вплив мислення на розвиток мови і вплив мови на мислення.</p> <p>3. Гіпотеза лінгвістичної відносності Сепіра-Уорфа. «Мовна картина світу» і її відношення до логічної моделі дійсності. Роль мови у процесах пізнання. Теорія лінгвістичної доповняльності.</p> <p>4. Поняття «мова» і «мовлення» в історії мовознавства. Концепція мовної діяльності В. фон Гумбольдта, Ф. де Соссюра і Л.В. Щерби. Сучасні уявлення про співвідношення мови і мовлення (теорії К. Бюлера, М.С. Трубецького, Л. Єльмслева, Е. Косеріу, Т.П. Ломтева, О.С. Мельничука).</p> <p>5. Три підходи до вивчення проблеми «мова і мовлення»: гносеологічний, онтологічний і прагматичний. Принципи розмежування мови і мовлення. Протиріччя між мовою і мовленням як одна з головних причин розвитку мови.</p> <p>6. Актуальність розв'язання проблеми мови і мовлення для методики викладання мови.</p> <p>Література.</p> <p>1. Семчинський С.В. Загальне мовознавство / С.В. Семчинський– К., 1996.- С.230-243.</p> <p>2. Кочерган М.П. Загальне мовознавство / М.П. Кочерган –К.: Видавничий центр «Академія»,1999. – С. 47-61.</p> <p>СРС. Психофізичні основи зв'язку мови і мислення. Внутрішнє мовлення і мислення. Роль мови у процесі пізнання. З історії вивчення проблеми мови і мовлення. Сучасні уявлення про співвідношення мови і мовлення.</p>

6. Самостійна робота

№ з/п	Назва розділу, теми (окремого питання), що виноситься на самостійне опрацювання	Кількість годин СРС
-------	---	---------------------

1	<p>Розділ I. Вступ. Опрацювати такі питання:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Місце мовознавства в системі наук. Мовознавство і суспільні науки (філософія, соціологія, історія, археологія, етнографія, літературознавство та ін.). Науково-технічний прогрес і лінгвістика. Інтеграція наук і поява на стику нових дисциплін (артикуляційна фізіологія, нейролінгвістика, психолінгвістика, соціолінгвістика, інженерна лінгвістика, математична лінгвістика, етнолінгвістика, лінгвогеографія тощо). Роль мовознавчих досліджень у спростуванні фальсифікацій офіційним радянським мовознавством історії українського народу, його мови та культури 2. Мовознавство і суспільні науки (філософія, соціологія, історія, археологія, етнографія, літературознавство та ін.). 3. Науково-технічний прогрес і лінгвістика. Інтеграція наук і поява на стику нових дисциплін (артикуляційна фізіологія, нейролінгвістика, психолінгвістика, соціолінгвістика, інженерна лінгвістика, математична лінгвістика, етнолінгвістика, лінгвогеографія тощо). 4. Роль мовознавчих досліджень у спростуванні фальсифікацій офіційним радянським мовознавством історії українського народу, його мови та культури 	3 год.
2.	<p>Розділ II. Теорія мовознавства. Знакова природа мови. Опрацювати такі питання:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття знака і знакової системи. 2. Структура знака. Семіотика як наука, що вивчає знакові системи. Мова і знаки, їх структура й класифікація. Унілатеральна й білатеральна теорія мовного знака. Специфіка мовного знака. Своєрідність мови як знакової системи. Знаковість і одиниці мови. 3. Типологія знаків. 4. Структура знака. 5. Специфіка мовного знака, своєрідність мови як знакової системи. 6. Знаковість і одиниці мови. 7. Мова і несловесні форми спілкування (паралінгвістика і паракінетика). 	3,5 год.
3.	<p>Розділ III. Мова. Мислення і свідомість. Мова і мовленість. Опрацювати такі питання:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Проблема взаємозв'язку мови мислення і свідомості. Неправомірність відриву мови від мислення і ототожнення мови і мислення. Три типи мислення (чуттєво-образне, технічне і поняттєве) і їх відношення до мови. Мовні одиниці і логічні форми мислення. Менталінгвістика як наука, що вивчає взаємовідношення мови мислення і свідомості 2. Опрацювати такі питання: 3. Психофізичні основи зв'язку мови і мислення. 4. Внутрішнє мовлення і мислення. 5. Роль мови у процесі пізнання. 	4,5 год.
4.	<p>Розділ IV. Структура мови Опрацювати питання: Теорія ізоморфізму і ієрархії рівнів мови. Своєрідність системності мови. Співвідношення системних і несистемних явищ у мові. Система і норма</p>	2 год.

5.	<p>Розділ V. Фонетика Опрацювати такі питання:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Методи фонології і проблеми фонемного описання різних мов. Відношення фонетики і фонології до інших рівнів мови. Аналіз основних фонологічних концепцій. 2. Фонемні в парадигматиці й синтагматиці. 3. Поняття фонологічної системи. Фонологічні школи. 	2,5 год.
6	<p>Розділ VI. Граматика Опрацювати такі питання:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Проблема форми слова і поняття парадигми. Принципи класифікації слів за частинами мови. Частини мови в мовах різних типів. 2. Словотворення в системі мови, його основні поняття. Структурний і комунікативний синтаксис. Відношення синтаксису до інших рівнів мови і його основні одиниці. Поняття формальної і семантичної структури речення і способи їх вираження. 3. Історичний розвиток синтаксису мови. Синтаксичні відношення і форми їх вираження. Типологія речення. Члени речення в мовах різних типів. Методи вивчення синтаксичних структур і основні синтаксичні концепції. Поняття глибинної і поверхневої структури в теорії синтаксису. 	4,5 год.
7.	<p>Розділ VII. Лексика Опрацювати такі питання:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Основні поняття фразеології. Місце фразеологічних одиниць в системі мови, їх типи і функціонування. 2. Парадигматичні відношення. 3. Синтагматичні відношення. 4. Епідигматичні відношення. 	2 год.
8	<p>Опрацювати такі питання:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Багатоаспектна природа мови. Своєрідність мови як суспільного явища. Суспільні функції мови. Соціальна зумовленість мовних явищ (мовленнєвої діяльності, мовної норми тощо). Соціальна диференціація мови, її основні форми. 2. Залежність стану мови від стану суспільства (соціальної організації і соціальної диференціації суспільства, демографічних змін, відмінностей у рівнях економічного розвитку, явищ надбудовного характеру). Соціолінгвістика, як наукова дисципліна, яка вивчає комплекс проблем, пов'язаних із механізмом впливу соціальних факторів на мову і роллю мови в житті суспільства. Основні поняття соціолінгвістики: мовна ситуація, мовна політика. Складні умови функціонування національних мов (обмеження функцій) в тоталітарному суспільстві. Відродження української мови в незалежній Україні. Забезпечення прав на вільний розвиток мов національних меншин в українській державі. 3. Мова як найважливіша етнічна ознака. Мова і культура. Мовна поведінка. Етнолінгвістика як наука, що вивчає мову в її зв'язках з культурою народу – її носія. Перспективи мовного розвитку людства. Інтерлінгвістика як особлива лінгвістична дисципліна, яка вивчає організацію колективної комунікації в багатомовному світі. 	3 год

9.	<p>Розділ ІХ. Комунікативна лінгвістика Опрацювати такі питання:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Сутність категорії комунікативної лінгвістики та її взаємозв'язки з іншими галузями знання. 2. Складові комунікації, пов'язані з риторикою мовлення і ситуацією спілкування. Стель спілкування. Мовна особистість у комунікації. Усне і писемне спілкування. Функціональний стиль мовлення. Етикет мовленнєвого спілкування. Регістр як категорія комунікації. 3. Вплив національно-культурних чинників на процес спілкування. Аспекти мовного коду в міжкультурній комунікації. Національно-культурна специфіка мовленнєвого етикету. Комунікативні табу. Національно-культурна специфіка максимум спілкування. Невербальні особливості міжкультурної комунікації. 	3 год.
10.	<p>Розділ Х. Мова і історія (розвиток мови) Опрацювати такі питання:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Мова як явище, що історично розвивається. Розвиток мови і два аспекти лінгвістики: синхронія і діахронія. Стан мови як динамічна рівновага. Зовнішні причини мовних змін: контактування мов, прогрес людського суспільства, культурно-історичний контекст. 2. Внутрішні причини мовних змін (мовні антиномії). Найважливіші типи внутрішніх змін: пристосування мовного механізму до фізіологічних особливостей людського організму, удосконалення мовного механізму. Питання про прогрес у розвитку мови. 	2 год.

11.	<p>Розділ XI. Методологія мовознавства Опрацювати такі питання:</p> <p>1. Методи дослідження мови. Поняття про методи наукового дослідження мови. Загальнонауковий (філософський) і суспільно-науковий метод. Співвідношення понять «метод», «методика», «прийом».</p> <p>2. Описовий метод, його суть, цілі і завдання. Можливості описового методу. Два прийоми описового методу: внутрішньої і зовнішньої інтерпретації. Порівняльно-історичний і історико-порівняльний методи (прийоми зовнішньої і внутрішньої реконструкції). Методика відносної хронології і глотохронології. Прийоми і принципи етимологічного аналізу.</p> <p>3. Зіставний метод. Типологічна класифікація мов. Мовні універсалиї. Структурний (таксономічний) метод. Дистрибутивний аналіз. Методика безпосередніх складників. Трансформаційна методика. Компонентний аналіз. Метод лінгвогеографії. Поняття ізоглоси. Принципи і методи укладання діалектологічних атласів. Методи і прийоми породжуючої (генеративної) граматики. Психолінгвістичні методи.</p> <p>4. Застосування математичних методів у мовознавстві. Статистичні прийоми дослідження мовних явищ. Використання математичної логіки, теорії множин, теорії ймовірностей і теорії інформації для аналізу мовних явищ. Прикладна лінгвістика.</p> <p>5. Методи дослідження мови. Поняття про методи наукового дослідження мови. Загальнонауковий (філософський) і суспільно-науковий метод. Співвідношення понять «метод», «методика», «прийом». Описовий метод, його суть, цілі і завдання. Порівняльно-історичний і історико-порівняльний методи.</p> <p>6. Поняття про методи наукового дослідження. Описовий метод. Порівняльно-історичний метод. Метод лінгвістичної географії. Зіставний метод. Структурний метод (Дистрибутивний аналіз. Методика безпосередніх складників. Трансформаційний аналіз. Компонентний аналіз. Соціолінгвістичні і психолінгвістичні методи. Застосування математичних методів у мовознавстві.</p>	6 год.
-----	---	--------

7. Індивідуальні завдання

З модуля «Загальне мовознавство» як підсумкову пропонуємо домашню контрольну роботу (ДКР). Основна мета роботи систематизувати здобуті знання, виділити основний термінологічно-поняттєвий блок. ДКР для студентів магістрів ФЛ складається з відповідей на теоретичні питання модуля, що демонструє компетенцію студента у засвоєнні теоретичних засад курсу. Методичні рекомендації до виконання ДКР додаються.

8. Рейтингова система оцінювання результатів навчання

Система рейтингових балів, критерії оцінювання та умови допуску до семестрової атестації наведено у «Положенні про рейтингову систему оцінки успішності студентів з кредитного модуля 4/І «Загальне мовознавство».

9. Методичні рекомендації

При складанні робочої навчальної програми з модуля «Загальне мовознавство» для студентів-лінгвістів слід враховувати особливості вивчення не лише української мови, а й іноземної за фахом студентів.

Особливу увагу звернено на проблеми, які сприяють розумінню структури, функціонування і розвитку мови, на різні методи і прийоми лінгвістичного аналізу.

Більша частина навчально-теоретичного матеріалу курсу (75%) винесена на самостійне опрацювання.

10. Рекомендована література

10.1. Базова

1. Бацевич Ф.С. Основи комунікативної девіатології / Ф.С.Бацевич. – Львів: ЛНУ, 2000. - 237 с. Режим доступу: <http://toloka.to/t64533>
2. Білецький А.О. Про мову і мовознавство/А.О.Білецький. – К.: Артек, 1996. – 224 с. Режим доступу: <http://toloka.to/t30429>
3. Булаховський Л.А. Вибрані праці: В 5 т./Л.А.Булаховський. - К.: Наук. думка, 1975.
4. Кочерган М.П. Загальне мовознавство./М.П. Кочерган. – К.: Видавничий центр «Академія»,2001. – 361 с. Режим доступу: <http://www.ex.ua/17594134>
5. Семчинський С.В. Загальне мовознавство/С.В.Семчинський. – К.: Вища школа, 1988. – 327 с. Режим доступу: <http://www.ex.ua/14305497>

10.2. Допоміжна

1. Вихованець І.Р. Частини мови в семантико-граматичному аспекті/ І.Р.Вихованець. – К.: Наукова думка, 1988. – 256 с. Режим доступу: <http://toloka.to/t72793>
2. Гетьман М.А. Основи риторики/М.А.Гетьман. – К.: Вища школа, 1988. – 210 с.
3. Денисова С.П. Типологія категорій лексичної семантики/С.П.Денисова.-К., Вид-во Київського держ. лінгвістичного ун-ту, 1996. – 294 с.
4. Кочерган М.П. Мова як знакова система / М.П. Кочерган // Укр. мова і літ. в школі. - 1973. - №4.
5. Лосев А.Ф. Знак. Символ. Миф / А.Ф. Лосев. – М.: МГУ,1982. – 480 с. Режим доступа: <http://www.torrentino.ru/torrents/cy10-losev-a-f-znak-simvol-mif>
6. Маслов Ю.С. Знаковая теория языка / Ю.С Маслов. // Вопр. общ. языкознания. – Л., 1967.
7. Русанівський В.М. Структура лексичної і граматичної семантики /В.М.Русанівський. – К.: Наукова думка, 1988. – 230с. Режим доступу: <http://www.twirpx.com/file/1224882/>
8. Селіванова О.О. Актуальні напрями сучасної лінгвістики (аналітичний огляд). /О.О.Селіванова. – К.: Фітосоціоцентр, 1999. - 148с. Режим доступу: <http://www.twirpx.com/file/1367385/>

9. Штерн І.Б. Вибрані топіки та лексикон сучасної лінгвістики. Енциклопедичний словник./І.Б.Штерн – К.:Артеґ, 1998. – 335 с. Режим доступу: <http://www.twirpx.com/file/357935/>
10. Шумарова Н.П. Мовна компетенція особистості в ситуації білінгвізму. - К.: ТДЛУ, 2000.- 283с.